

Ewelina Kochanek*

Zarys logistyki stanów kryzysowych

Wprowadzenie

Pod koniec XX wieku nastąpiła zmiana w pojmowaniu bezpieczeństwa. W jej wyniku o stanie bezpieczeństwa państwa nie stanowi już wyłącznie jego potencjał militarny, lecz również sytuacja społeczna, stan gospodarki lub środowiska naturalnego. Wobec powyższego znacznemu poszerzeniu uległa jedyna kiedyś płaszczyzna militarna, którą wzbogacono o sferę polityczną, ekonomiczną, naukową, kulturową, ekologiczną i technologiczną. Wraz z wszechobecną globalizacją zmianie uległy również zagrożenia bezpieczeństwa narodowego. Jeszcze pół wieku temu największym zagrożeniem była groźba użycia ataku, występująca współcześnie coraz rzadziej. Jej miejsce zajęły zagrożenia niemilitarne, do których należą niebezpieczeństwa: polityczne, ekonomiczne, kulturowe, ekologiczne, technologiczne czy religijne. Zapewnieniu optymalnego poziomu bezpieczeństwa służy stworzenie systemu bezpieczeństwa, którego spójnym elementem jest logistyka.

Istota logistyki w sytuacjach kryzysowych

Działania logistyczne były podejmowane przez człowieka od dawien dawna, a za pierwszego logistykę wiele źródeł historycznych uznaje Aleksandra Macedońskiego, który stworzył efektywny system logistyczny zaopatrujący wojsko. Jednak w miarę upływu czasu zakres przedmiotowy logistyki uległ istotnym zmianom. W celu lepszego zrozumienia dalszych dywagacji w tym miejscu należy przybliżyć pojęcie logistyki. „Jest ona bowiem dziedziną wiedzy o racjonalnym, kompleksowym i ekonomicznym zabezpieczeniu funkcjonowania systemów działania, przy istniejących zasobach, ograniczeniach oraz zakłóceniach występujących w określonych warunkach i czasie”. W dalszych rozważaniach zajmować się będę specjalnym rodzajem logistyki, a mianowicie

* Dr, Katedra Badań nad Konfliktami i Pokojem, Uniwersytet Szczeciński.

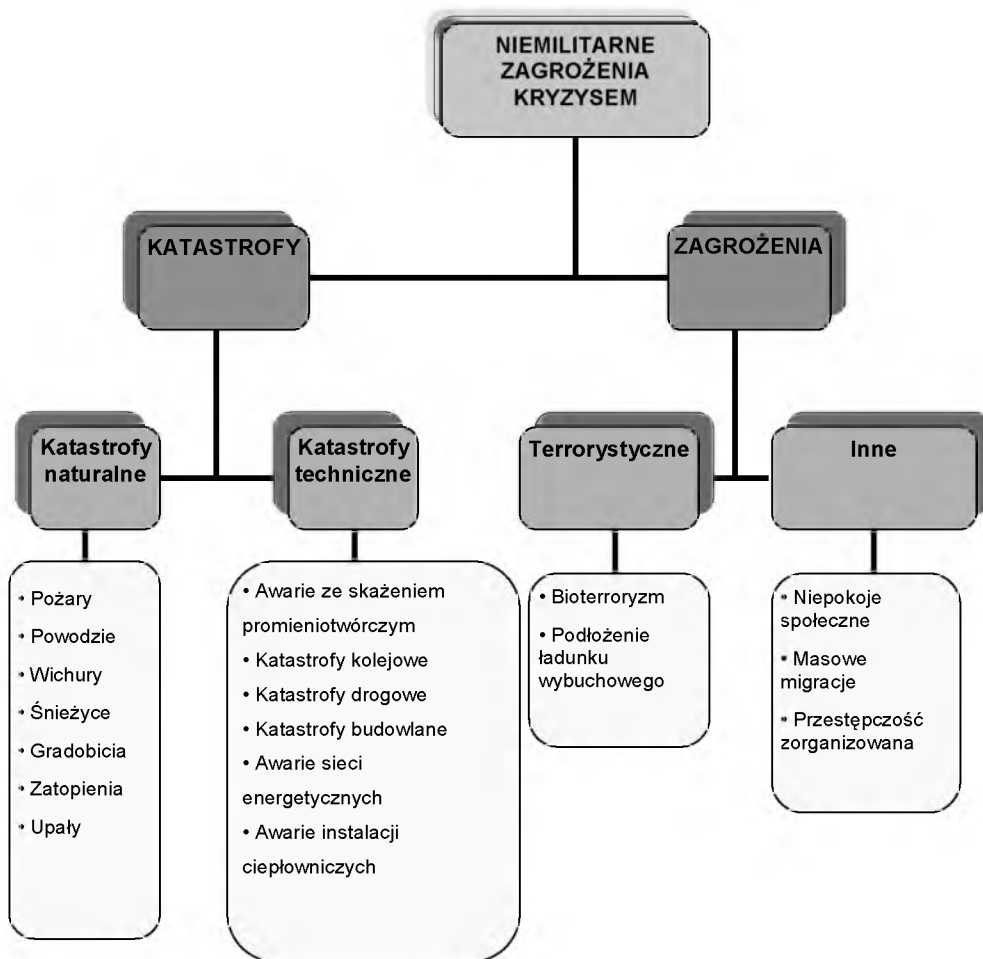
logistyką sytuacji kryzysowych. Jest to nowa specjalność naukowa, która powstała na przełomie XX i XXI wieku. Jej prekursorami były: logistyka wojskowa oraz logistyka cywilna. Logistyka bez względu na rodzaj charakteryzuje się wysokimi standardami realizacji zadań na rzecz odbiorcy, które najczęściej prezentowane są w formie zasady: 4 x W, co oznacza, iż niezbędne zaopatrzenie i usługi logistyczne powinny dobrać do ich odbiorców we właściwym czasie, miejscu, właściwej postaci i ilości¹. Logistyka sytuacji kryzysowych różni się od jej wspomnianych poprzedników. Główne różnice dotyczą, po pierwsze: podmiotu obsługi, którymi w przypadku logistyki wojskowej są wojska realizujące zadanie, w logistyce cywilnej wszyscy klienci, natomiast w logistyce sytuacji kryzysowych takim podmiotem jest ludność poszkodowana w sytuacjach zagrożenia niemilitarnego. Drugą różnicą jest środowisko działania, którego charakterystycznymi elementami są odpowiednio: pole walki, wolny rynek i obszar reagowania kryzysowego. Trzecia rozbieżność pomiędzy poszczególnymi rodzajami logistyki dotyczy celów funkcjonowania. Głównym celem logistyki wojskowej jest zapewnienie zabezpieczenia logistycznego wojsk. Podstawowym targetem logistyki cywilnej jest maksymalizacja zysków przedsiębiorstwa, natomiast logistyki sytuacji kryzysowych zapewnienie warunków do przetrwania ludności poszkodowanej.

Mając powyższe rozważania na uwadze, można stwierdzić, że logistyka sytuacji kryzysowych zorientowana jest na wszystkich poszkodowanych, ratowanie życia i zdrowia rannych i chorych, zaspokojenie elementarnych potrzeb logistycznych osób poszkodowanych, dostarczenie wszystkim potrzebującym środków zaopatrzenia oraz usług logistycznych i medycznych. „Najważniejszym zadaniem działań logistycznych prowadzonych na rzecz ludności poszkodowanej w sytuacjach kryzysowych jest jak najszybsze dotarcie z niezbędnym zaopatrzeniem i usługami do wszystkich osób potrzebujących”.

Sytuacja kryzysowa może zostać spowodowana zdarzeniami o różnym natężeniu i skutkach. W literaturze przedmiotu wyróżnia się cztery rodzaje takich zagrożeń, które z uwagi na źródło pochodzenia można podzielić na zagrożenia techniczne, naturalne, terrorystyczne oraz inne (rysunek 1). Na skutek postępującego rozwoju cywilizacyjnego coraz częściej mamy do czynienia z nieznanymi wcześniej zagrożeniami dla człowieka i środowiska związanymi z groźbą wystąpienia awarii technicznej, będącej następstwem nieprawidłowego działania lub zaniedbania spowodowanego przez człowieka (uszkodzenie lub zniszczenie obiektu budowlanego, rurociągów paliwowych, katastrofa drogową). Wynikiem większości awarii jest ogromna skala zanieczyszczeń środowiska wskutek uwolnienia się toksycznych substancji chemicznych. Drugą grupę stanowią katastrofy naturalne, a więc klęski żywiołowe wywołane przez naturę (powodzie, pożary, ekstremalne temperatury, trzęsienia ziemi, epidemie chorób). Ten rodzaj zagrożeń jest szczególnie groźny, gdyż nie ma możliwości precyzyjnego określenia miejsca, czasu i wielkości tych zjawisk, natomiast ich skutki mogą poważnie zagrozić zdrowiu i życiu ludności oraz niosą zazwyczaj ogromne zniszczenia mienia i infrastruktury terenowej. W ramach trzeciego zagrożenia, które może wywołać sytuację kryzysową, wyróżnia się zdarzenie terrorystyczne, które rozumiane jest jako przemysłane użycie siły w celu wywołania strachu i wymuszenia na władzy i społeczeństwie określonych ustępstw. Zdarzenia te charakteryzują najczęściej przesłanki polityczne,

¹ E. Nowak, *Logistyka w sytuacjach kryzysowych*, AON, Warszawa 2009, s. 33.

ideologiczne lub religijne. Godzą one w porządek konstytucyjny państwa, zakłócając jego bezpieczeństwo wewnętrzne. Ostatnią grupę omawianych zagrożeń stanowią inne niebezpieczeństwa takie jak: przestępczość zorganizowana, masowe migracje ludności czy niepokoje społeczne, do których zalicza się strajki i manifestacje². Zadania logistyczne realizowane w ramach tej grupy zagrożeń polegają na likwidacji niebezpieczeństw godzących w bezpieczeństwo wewnętrzne, porządek publiczny oraz zapobieganiu naruszenia granic państwowych.

Rysunek 1. Zagrożenia o charakterze niemilitarnym wywołujące sytuację kryzysową.

Źródło: opracowanie własne.

Oceniając zaistniałą sytuację kryzysową, należy wziąć pod uwagę szereg czynników, które warunkują skuteczność prowadzonych działań zarówno logistycznych, jak

² W. Lidwa, W. Krzeszowski, W. Więcek, *Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych*, AON, Warszawa 2010, s. 8–16.

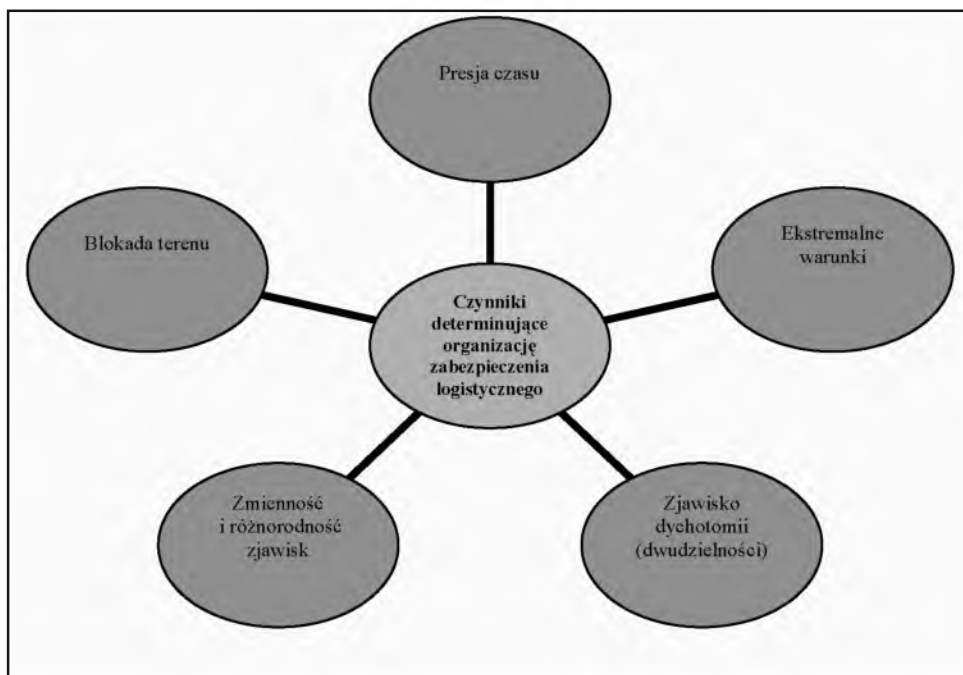
i ratowniczych. Można wyróżnić pięć takich czynników (rysunek 2). Pierwszym z nich jest presja czasu, bowiem stale towarzyszy on organizacji i realizacji zadań logistycznych na rzecz ludności poszkodowanej. Czynnik ten rozumiany jest w wymiarze czasu, co oznacza, że jeśli pomoc przyjdzie zbyt późno, poszkodowani mogą utracić zdrowie lub życie. Kolejną determinanta to zjawisko dychotomii (dwudzielności), które pojawia się podczas zderzenia ilości zasobów i potrzeb osób poszkodowanych z realnymi możliwościami dotarcia do nich z pomocą. Dlatego dążąc do zapewnienia osobom poszkodowanym warunków przetrwania, można zastosować minimalne normy należności. Ekstremalne warunki stanowią trzeci w kolejności faktor determinujący organizację zabezpieczenia logistycznego ludności poszkodowanej w sytuacjach kryzysowych. Powodują one stałe zagrożenie zdrowia i życia nie tylko dla osób poszkodowanych, lecz również dla ekip logistycznych niosących pomoc między innymi w czasie powodzi, pożarów, skrajnych temperatur, skażeń terenu czy działalności grup terrorystycznych. Czwartym czynnikiem jest duża różnorodność oraz zmienność zjawisk występujących w trakcie zaistnienia sytuacji kryzysowej. W związku z tym każde zadanie logistyczne jest specyficzne o innej skali, treści i priorytecie. Blokada rejonów objętych sytuacją kryzysową to ostatni z omawianych czynników. Jak sama nazwa wskazuje, dotyczy izolacji terenu, w celu zapobieżenia aktom grabieży mienia, rozprzestrzenianiu się epidemii lub gdy prowadzona jest akcja antyterrorystyczna. Oprócz wyżej wymienionych faktorów determinujących organizację zabezpieczenia logistycznego ludności poszkodowanej istnieją jeszcze 3, o których należy w tym miejscu wspomnieć; są to: limitowanie dostaw zaopatrzenia i świadczenia usług logistycznych oraz medycznych (występuje wtedy, gdy potrzeby logistyczne i medyczne przewyższają posiadane zapasy zaopatrzenia oraz wielkość potencjału ludzkiego, realizującego zadania logistyczne i medyczne), trudności z dotarciem z pomocą logistyczną i medyczną do osób poszkodowanych (czynnik ten pojawia się w momencie zniszczenia lub uszkodzenia infrastruktury terenowej) oraz ostatni faktor: ewakuacja ludności poszkodowanej z rejonu zagrożenia (ma miejsce wówczas, gdy przebywanie w miejscu zamieszkania zagraża zdrowiu i życiu mieszkańców oraz w momencie wystąpienia utrudnień podczas organizacji dostaw zaopatrzenia i wykonywania usług logistycznych i medycznych)³.

Mając na uwadze powyższe czynniki, można wysnuć wniosek, że zabezpieczenie logistyczne ludności zorganizowane jest w oparciu o specjalne zasady. Należą do nich między innymi:

- szybka pomoc udzielana rannym i chorym oraz terminowe dostawy podstawowych produktów zaopatrzenia (zasada terminowości);
- nadzór nad sposobami gospodarowania zasobami logistycznymi (zasada reglamentacji);
- limitowanie środków zaopatrzenia i usług logistycznych (zasada normowania i limitowania);
- stosowanie priorytetów dostaw produktów i świadczenia usług specjalistycznych oraz gospodarczo-bytowych (zasada priorytetów);
- dostosowanie postaci i jakości dostarczanych produktów i usług do zaistniałej sytuacji (zasada specyfiki produktu logistycznego)⁴.

³ A. Szymonik, *Logistyka w sytuacjach kryzysowych*, „Logistyka” 2011, nr 3, s. 2718–2720.

⁴ E. Nowak, *Logistyka w sytuacjach kryzysowych...*, s. 68–70.

Rysunek 2. Czynniki warunkujące skuteczność prowadzonych działań logistycznych i ratowniczych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie E. Nowak, *Zarządzanie logistyczne w sytuacjach kryzysowych*, AON, Warszawa 2008, s. 10–11.

Właściwości potencjału logistycznego

Mówiąc o logistyce w sytuacjach kryzysowych, należy wspomnieć o niezwykle istotnym elemencie, jakim jest zabezpieczenie logistyczne ludności poszkodowanej w sytuacjach kryzysowych. Najogólniej można je określić jako dostawy zaopatrzenia oraz usługi logistyczne i medyczne wykonywane na rzecz osób poszkodowanych w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych. „Odpowiednio zorganizowany potencjał logistyczny tworzą: zasoby osobowe, potencjał zaopatrzeniowy oraz usługowy i infrastruktura transportowa”.

Potencjał ludzki stanowią oczywiście ludzie, którzy biorą udział w organizacji i realizacji działań logistycznych podejmowanych na rzecz osób poszkodowanych w stanach kryzysowych. Należą do nich przede wszystkim ekipy logistyczne zespołów zarządzania kryzysowego (tzw. ZZK), w skład których wchodzi grupy: zabezpieczenia logistycznego oraz opieki zdrowotnej i pomocy gospodarczo-bytowej. Szeregi te zasilane są przez siły wydzielane z jednostek: służby zdrowia, Policji, Straży Pożarnej, Miejskiej i Granicznej, Pogotowia Technicznego, formacji Obrony Cywilnej oraz pododdziałów i oddziałów wojska oraz organizacji pozarządowych.

Kolejnym elementem potencjału logistycznego są zasoby zaopatrzenia. Mogą one zostać wykorzystane do realizacji zadań logistycznych w czasie wystąpienia zjawisk o charakterze kryzysowym. Potencjał zaopatrzeniowy tworzą:

- zasoby materiałowe rezerw państwowych;
- zasoby materiałowe terenowe;
- zasoby materiałowe dostarczane przez organy nadrzędne;
- zasoby materiałowe zapewniane w ramach pomocy humanitarnej i charytatywnej.

Skuteczna realizacja zadań gospodarczo-obronnych w warunkach kryzysów i wojny wymaga utrzymywania przez państwo stosownego (zarówno pod względem asortymentowym, jak i ilościowym) poziomu rezerw strategicznych. Ich rola w kompleksie zadań realizowanych w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego państwa jest niezwykle istotna. Rezerwy te mogą być wykorzystywane zarówno w czasie pokoju (kryzysy o charakterze niemilitarnym), jak i w okresie kryzysu polityczno-militarnego oraz wojny. Stanowią one ważne ogniwo w procesie zaspokajania najpilniejszych potrzeb sił zbrojnych, gospodarki narodowej i poszkodowanej ludności. Rezerwy strategiczne służą realizacji zadań związanych z obronnością i bezpieczeństwem państwa, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb Sił Zbrojnych oraz bezpieczeństwa publicznego w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa państwa. Ponadto służą zaspokajaniu podstawowych surowcowych, materiałowych i paliwowych potrzeb gospodarki narodowej oraz utrzymaniu ciągłości zaopatrywania ludności kraju w podstawowe produkty, a także pomagają eliminować lub łagodzić zakłócenia w funkcjonowaniu gospodarki narodowej, które wynikają z nieprzewidzianych zdarzeń i okoliczności oraz klęsk żywiołowych. Rezerwy strategiczne mogą stanowić: surowce, materiały, urządzenia, maszyny, konstrukcje składanych wiaduktów, mostów drogowych i kolejowych, elementy infrastruktury krytycznej, produkty naftowe, produkty rolne i rolno-spożywcze, środki spożywcze i ich składniki, wyroby medyczne, produkty lecznicze, a także produkty lecznicze i weterynaryjne⁵.

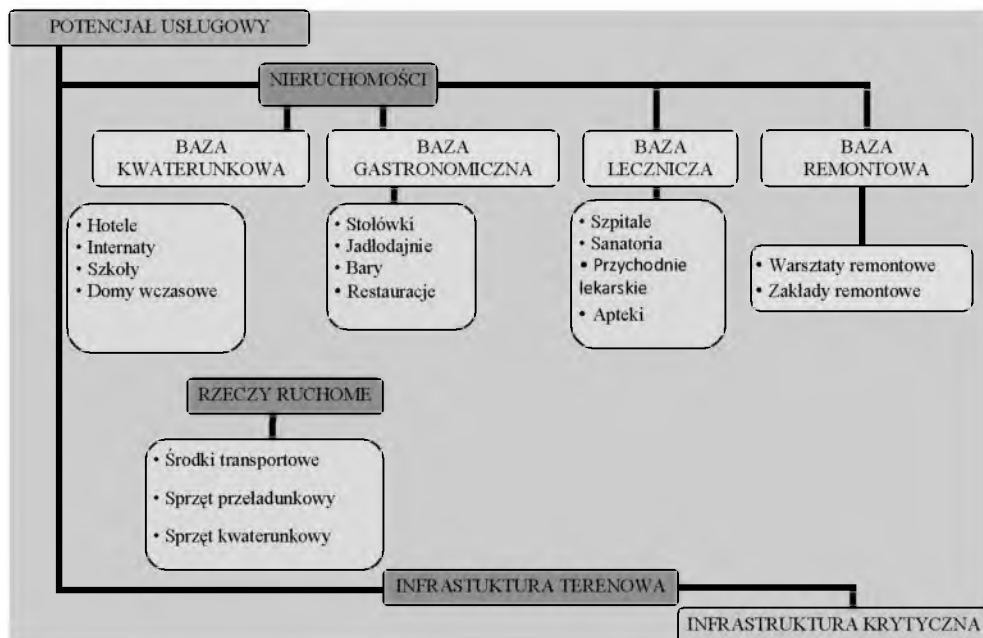
Do drugiej grupy zasobów zwanej terenowe zasoby materiałowe, z których składa się potencjał zaopatrzeniowy, zalicza się: zapasy wody pitnej, artykułów żywnościowych, artykułów powszechnego użytku, a także innych rodzajów zaopatrzenia. Zapasy te zgromadzone są w różnych zakładach, magazynach i hurtowniach zarówno państwowych, jak i prywatnych położonych w pobliżu terenu, na którym wystąpiła sytuacja kryzysowa.

Środki zaopatrzenia dostarczane przez nadrzędne organy administracji stanowią trzecią w kolejności grupę zasobów zaopatrzenia. W jej ramach dostarczane jest różnego rodzaju zaopatrzenie (od wody, przez artykuły powszechnego użytku, na nośnikach energii kończąc) organizowane przez nadrzędne jednostki administracji. Wielokrotnie zapasy te pochodzą z rezerw strategicznych lub zostają też zakupione ze środków finansowych pochodzących z rezerw budżetowych.

Ostatni element potencjału zaopatrzeniowego stanowią środki zaopatrzenia dostarczane przez organizacje humanitarne. Tworzą je przede wszystkim dobra podstawowe, które są niezbędne do życia ludności poszkodowanej, gdyż na skutek zaistniałego zdarzenia pogorszeniu uległy jej warunki bytowe.

⁵ Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych, Dz.U. z 2010 r., nr 229, poz. 1496.

Potencjał usługowy to trzeci w kolejności komponent omawianego potencjału logistycznego. Należą do niego: nieruchomości, infrastruktura terenowa oraz rzeczy ruchome, które mogą zostać wykorzystane do świadczenia niezbędnych usług.

Rysunek 3. Potencjał usługowy wykorzystywany do świadczenia niezbędnych usług w momencie zaistnienia stanu kryzysowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie E. Nowak, *Logistyka w sytuacjach kryzysowych*, AON, Warszawa 2009, s. 88–89.

W momencie wystąpienia kryzysu mogą zaistnieć sytuacje, które będą wymagały wykorzystania szeregu dostępnych elementów potencjału usługowego, w tym nieruchomości. Często występującym zjawiskiem jest potrzeba przymusowego zakwaterowania ludności poszkodowanej w tymczasowych miejscach przeznaczonych na ten cel (tzw. baza kwaterunkowa). Ponadto niekiedy sytuacja wymaga świadczenia usług gastronomicznych – z tego względu niezbędne będą nieruchomości o takim profilu (baza gastronomiczna). W tej grupie mieści się także baza remontowa, do której zaliczyć należy różnego rodzaju warsztaty i zakłady remontowe. Rzeczy ruchome natomiast stanowią: środki transportowe, sprzęt przeładunkowy, kwaterunkowy oraz różnego rodzaju sprzęt specjalistyczny. Infrastruktura terenowa będąca ostatnim elementem potencjału usługowego składa się z obiektów wchodzących w skład infrastruktury krytycznej, czyli urządzeń i instalacji istotnych z uwagi na stan bezpieczeństwa państwa. Należą do niej systemy zaopatrzenia w podstawowe media komunalne, w żywność i wodę do picia, a także systemy bankowe i telekomunikacyjne oraz opieki zdrowotnej⁶.

⁶ E. Nowak, *Zarządzanie logistyczne w sytuacjach kryzysowych*, AON, Warszawa 2008, s. 20–26.

Potrzeby logistyczne ludności poszkodowanej w sytuacjach kryzysowych

Mając na uwadze zdarzenia, które wywołały sytuację kryzysową, oraz jej skalę, podejmuje się odpowiednie przedsięwzięcia logistyczne i medyczne, które służą również zaspokojeniu podstawowych potrzeb osób poszkodowanych.

Woda to drugi obok tlenu element warunkujący istnienie nie tylko ludziom, ale również zwierzętom i roślinom. O wadze wody dla życia człowieka przesądza fakt, iż organizm człowieka zawiera jej około 70%, w zależności od wieku i płci. Woda jest więc niezbędna w podtrzymywaniu wszystkich procesów biologicznych w naszym organizmie. W związku z tym należy dążyć do tego, aby bilans wodny był zrównoważony, inaczej mówiąc dostarczać do organizmu tyle wody, ile zostało jej wydalonej. Całkowite zapotrzebowanie na wodę dla dorosłej osoby wynosi od 2,5 do 3 litrów dziennie. Z tego względu nie może jej zabraknąć ludności poszkodowanej w sytuacjach zagrożeń niemilitarnych. Bardzo często bowiem w czasie pojawienia się różnego rodzaju zagrożeń, o których była mowa wcześniej, występuje przerwa w dostawie wody. Organizowane są wówczas dostawy wody pitnej oraz wody dla celów gospodarczych. Wielkość tych dostaw przeliczana jest na podstawie obowiązujących norm zaopatrzenia:

- norma normalna 2,5–3 litry na osobę,
- norma zmniejszona 1,5 litra na osobę,
- norma krytyczna 0,5 litra na osobę.

Warto nadmienić, że dostawy wody pitnej mogą zostać zmniejszone o 50%, nie powodując uszczerbku dla zdrowia. Ponadto w momencie jej niedoboru bądź trudności w jej dostarczeniu mogą zostać ustalone normy krytyczne zapewniające minimalne potrzeby wynikające ze względów życiowych. Ograniczenia te nie mogą trwać dłużej niż trzy dni, tylko bowiem w takim okresie mniejsza ilość dostarczanej organizmowi wody nie spowoduje znacznego uszczerbku na zdrowiu. Przeżycie utrudnia brak pożywienia, zaś zapotrzebowanie w żywność ludności poszkodowanej w sytuacjach kryzysowych nigdy nie jest w pełni zrealizowane. Wynika to głównie z masowości zjawiska i utrudnień z transportem do wyznaczonych miejsc. Z tego względu, tak jak w przypadku wody pitnej, często stosuje się również limity dotyczące wydzielanej żywności. Dienne średnie (zmniejszone) zapotrzebowanie osoby dorosłej na pożywienie wynosi 900 kcal, przy czym należy pamiętać, aby w takiej sytuacji zapewnić odpowiednią ilość wody. Planując zaopatrzenie w żywność ludności poszkodowanej, niezbędne jest zróżnicowanie jadłospisu, tak by znalazły się w nim produkty zawierające różne składniki pokarmowe (białka, tłuszcze, węglowodany, witaminy i składniki mineralne), ponadto należy zadbać o to, by miały one wysoką wartość kaloryczną.

Z uwagi na fakt, iż w czasie zdarzeń o charakterze niemilitarnym dosyć często poszkodowana ludność traci dorobek całego życia, oprócz podstawowych potrzeb żywieniowych niezbędnych do przeżycia i funkcjonowania organizmu potrzebne są również artykuły powszechnego użytku. Zalicza się do nich: sprzęt gospodarstwa domowego, środki higieny osobistej, środki czystości oraz ubrania, pościel czy zastępcze źródła światła. Niezbędne w tym czasie mogą okazać się także sprzęt specjalistyczny (przeciwpożarowy, przeciwpożarowy), środki do dezynfekcji oraz do zbierania i wywozu śmieci. Ważne jest, aby dostarczane artykuły były dostosowane do zaistniałej sytuacji kryzysowej.

Tabela 1. Zapotrzebowanie w żywność osób poszkodowanych w sytuacjach kryzysowych według normy normalnej i zmniejszonej.

Artykuły żywnościowe	Zapotrzebowanie / 1 os.			
	Norma normalna		Norma zmniejszona	
	gramy	kcal	gramy	kcal
Produkty zbożowe (chleb, bułki, kasza, makaron, suchary, herbatniki)	316	536	100	166
Mleko i jego przetwory (mleko, jogurt, kefir, sery, masło, śmietana)	851	840	100	163
Mięso (wędliny, mięso surowe, ryby, konserwy)	130	445	40	138
Ziemniaki	371	322	115	100
Warzywa i owoce	628	387	192	113
Cukier (cukier, miód, dżemy, konfitury, syropy słodzone)	57	228	18	71
Tłuszcze	22	192	17	149
Razem	2400	2886	582	900

Źródło: opracowanie własne na podstawie E. Nowak, *Logistyka w sytuacjach kryzysowych*, AON, Warszawa 2009, s. 58.

Nawet bogate państwa nie posiadają takiej sumy pieniędzy i zasobów, aby wystarczyło na zaspokojenie potrzeb wszystkich poszkodowanych w sytuacji kryzysowej. Z tego względu trzeba je wydawać zgodnie z zasadami racjonalnego gospodarowania.

Podsumowanie

W ostatnim dwudziestoleciu pojawiła się nowa specjalność naukowa nazwana logistyką w sytuacjach kryzysowych. Powstała ona wskutek zmieniających się zagrożeń bezpieczeństwa narodowego, które zachodzą we współczesnym świecie zarówno tych pochodzących od sił natury, jak i spowodowanych działalnością człowieka. Ten specyficzny rodzaj logistyki jest niezwykle ważny, dzięki zintegrowanym działaniom wszystkich organów logistycznych dokonuje się bowiem kształtowanie, sterowanie i kontrola działań zaopatrzeniowych i usługowych w rejonie zagrożeń, a rezultatem tego procesu jest dotarcie do wszystkich potrzebujących niezbędnych produktów i usług w jak najkrótszym czasie. Przed skutkami różnego rodzaju zagrożeń nie można się w pełni ustrzec, gdyż większość z nich pojawia się nagle. Jednak w obliczu współczesnych niebezpieczeństw człowiek może przygotować skoordynowany system działań, które pozwolą na szybką reakcję w zaistniałej sytuacji kryzysowej. Nadrzędnym celem realizowanych procesów logistycznych jest ratowanie życia i zdrowia rannych i chorych oraz zapewnienie osobom poszkodowanym warunków do przetrwania w zaistniałej sytuacji.